

Спеціалізованій вченій раді Д 35.051.01
Львівського національного університету
імені Івана Франка

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Паславської Роксолани Юріївни

„Система адміністрування податків в Україні”,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук

за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження

Основну частину надходжень до державної скарбниці забезпечують платежі податкового характеру, тому належне виконання державою своїх функцій залежить від ефективної взаємодії всіх системних елементів податкового адміністрування. Таким чином, результативність функціонування системи адміністрування податків впливає на фінансову стабільність держави, збалансованість державних фінансів, економічну діяльність та соціальний захист населення.

Необхідно зазначити, що податковій проблематиці присвячено багато наукових праць. Проте в економічній літературі залишаються недостатньо висвітленими особливості формування та функціонування вітчизняної системи адміністрування податків. З позиції системного підходу одним із напрямів удосконалення податкової системи є формування цілісної і гнучкої системи адміністрування податків, яка б ефективно забезпечувала реалізацію обов'язків і прав суб'єктів податкових відносин у процесі оподаткування з метою повного та

своєчасного виконання податкових зобов'язань, з одного боку, і бюджетних завдань щодо податкових надходжень – з іншого. Це потребує визначення основних системних елементів адміністрування та структурно-функціональних зв'язків між ними, а також всебічного забезпечення їх ефективної взаємодії. Саме тому обрана тема дисертаційної роботи є актуальною, а також має теоретичне і практичне значення.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Паславської Р.Ю. є складовою наукових досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка. У межах науково-дослідної роботи кафедри фінансів, грошового обігу і кредиту Львівського національного університету імені Івана Франка „Фінансові стратегії розвитку економіки України” (номер державної реєстрації 0112U004029) автором розроблено пропозиції щодо удосконалення вітчизняної системи адміністрування податків з урахуванням європейського досвіду.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки та рекомендації, які розроблені у дисертації, є достатньо обґрунтованими і достовірними, що підтверджується опрацюванням значної кількості праць вітчизняних та закордонних вчених-економістів, використанням великого обсягу статистичної інформації та належною апробацією результатів дисертаційної роботи.

Представлені наукові положення, висновки та рекомендації базуються на розробках економічної теорії та податкової науки; системному аналізі економічних явищ і процесів, які спостерігалися

впродовж тривалого періоду часу в національній економіці; застосуванні сучасного інструментарію економіко-математичного моделювання; аналітичній обробці достатнього обсягу фактичної інформації.

У дисертаційній роботі автор використав широкий перелік загальнонаукових та спеціальних методів дослідження, а саме синтез і порівняння, факторний та кореляційно-регресійний аналіз, історичний, графічний і абстрактно-логічний методи.

Під час проведення дослідження автор широко використав доступні джерела інформації: законодавчу базу з питань оподаткування, дані Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, Державної служби статистики України тощо.

Достовірність та обґрунтованість основних наукових положень дисертаційної роботи підтверджується також їх апробацією на науково-практичних конференціях, публікаціями у наукових фахових виданнях, використанням у практичній діяльності компетентних органів, в навчальному процесі.

4. Основні положення, висновки і рекомендації, сформульовані у дисертації, їх новизна

Новизна дисертаційної роботи полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних і практичних засад системи адміністрування податків в Україні та пріоритетних напрямів її вдосконалення. Зокрема, можна виділити такі наукові результати, які становлять особистий внесок дисертанта.

У роботі розвинено теоретичні засади формування фінансово-економічних відносин у національній системі адміністрування податків шляхом систематизації її елементів та поглибленням понятійного апарату (с. 16–27). Зокрема встановлено співвідношення понять „управління системою оподаткування” та „адміністрування податків” (с. 17) та удосконалено визначення поняття „система адміністрування податків”,

яке, на відміну від існуючих, передбачає виокремлення керуючої (фіскальних та інших компетентних органів виконавчої влади) і керованої (податкових платежів) систем (с. 19).

Дисертантом визначено та охарактеризовано елементи вітчизняної системи адміністрування податків, зокрема виокремлено її мету, завдання, функції та методи, що знайшло відповідне схематичне відображення (с. 20–25).

Автором запропоновано класифікацію податкових відносин, що виникають між суб'єктами в процесі адміністрування податків, зокрема: законодавчими та виконавчими органами, що здійснюють адміністрування податків; фіскальними органами та платниками податків; податковими агентами та платниками податків; фіскальними органами та податковими агентами; фіскальними органами, платниками податків та судами різних інстанцій; фіскальними органами різних країн; центральними органами влади та органами місцевого самоврядування. (с. 55).

У роботі досліджено переваги та недоліки запровадження в дію Податкового кодексу України. Автор наголошує на необхідності подальшого доопрацювання положень цього законодавчого акту, оскільки нечіткість податкових норм, спірні питання, заплутаність та нестабільність і досі властиві податковому законодавству (с. 58–66).

На основі порівняння особливостей адміністрування податків в державах-членах Європейського Союзу та в Україні обґрунтовано висновок про те, що високий рівень податкового навантаження в Україні спричинений не величиною податкових ставок, а окремими аспектами процесу адміністрування податків (с. 70–89).

В аналітичній частині роботи отримали розвиток методичні підходи до дослідження впливу макроекономічних факторів на зміну обсягів податкових надходжень (с. 90, 94–96). Із застосуванням інструментарію економіко-математичного моделювання було проаналізовано залежність зміни сукупних податкових надходжень до Зведеного бюджету України від

основних бюджетоутворюючих податків (с. 94–99) та розраховано прогнозні значення податкових надходжень до Зведеного бюджету України на 2014-2016 рр. (с. 97). Однак тут доцільно зазначити, що у 2014р. економічна ситуація в Україні значно погіршилася, тому, ймовірно, обчислені дисертантом прогнози не відповідатимуть дійсності.

Автором розвинуто методичні підходи до прогнозування надходжень податкових платежів до бюджетів на основі застосування моделей трендів і регресійного аналізу (с. 97–111). Зокрема, у цьому напрямі визначено зовнішні та внутрішні чинники, які впливають на стан системи адміністрування податків, а також за допомогою кореляційно-регресійного аналізу продемонстровано інтенсивність залежності величини податкових надходжень до бюджетів від таких макроекономічних факторів, як обсяг ВВП, темп інфляції, розвиток підприємницької діяльності, обсяг експорту та імпорту, курс гривні до долара США та євро, платоспроможність населення та грошової маси в обігу (с. 99–113).

В рекомендаційній частині автор узагальнила основні проблеми національної системи адміністрування податків, що перешкоджають ефективному її функціонуванню та згрупувала їх у чотири види (проблеми правового, організаційного, соціально-психологічного та економічного характеру), а також запропонувала відповідні заходи щодо їх подолання (с. 152–155).

За результатами узагальнення передового європейського досвіду окреслено напрями вдосконалення вітчизняної системи адміністрування податків (с.169).

Вищезазначене дозволяє зробити висновок, що поставлені автором мета та завдання в дисертаційній роботі виконані. Висновки та рекомендації, сформульовані у роботі, відповідають її змісту і підтверджують наукову оригінальність проведеного дослідження.

5. Теоретичне і практичне значення результатів дисертаційної роботи

Наукові положення, висновки й рекомендації, отримані дисертантом за результатами дослідження, є вагомим внеском у розвиток теоретичних, методичних та практичних засад функціонування системи адміністрування податків в Україні.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що вони можуть бути використані компетентними органами у процесі вдосконалення податкового законодавства та підзаконних нормативних актів з метою підвищення ефективності функціонування системи адміністрування податків в Україні.

Окремі положення, висновки та рекомендації, що містяться у дисертаційній роботі, прийняті до впровадження у практичну діяльність Головного управління Міндоходів України у Львівській області та Львівського центру науки, інновацій та інформатизації, а також використовуються у навчальному процесі на економічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка та на фінансово-економічному факультеті Інституту післядипломної освіти та доуніверситетської підготовки Львівського національного університету імені Івана Франка, що підтверджується відповідними довідками.

6. Повнота викладення положень дисертації в опублікованих працях і авторефераті

Основні результати дослідження опубліковано в 20 наукових працях загальним обсягом 6,75 д.а., в тому числі 3 у співавторстві. Серед них параграф у колективній монографії, 8 статей у наукових фахових виданнях та 2 статті в іноземних періодичних виданнях. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача відображено повною мірою

(особисто автору належать 6,17 д.а.). Кількість та обсяг друкованих праць Паславської Р.Ю. відповідають встановленим вимогам щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Результати дослідження доповідались, обговорювались та одержали позитивну оцінку на 9 науково-практичних конференціях, які проводились у таких містах України, як Львів, Черкаси, Київ, Харків, Дніпропетровськ.

Зміст автореферату в повній мірі розкриває основні положення дисертаційної роботи, а також отримані автором наукові результати, висновки та рекомендації і є ідентичним основним положенням дисертації.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Не применшуючи значення наукового доробку автора, разом із тим необхідно звернути увагу на деякі положення дисертаційної роботи, які, на наш погляд, мають дискусійний характер, містять недоліки чи потребують додаткового обґрунтування.

1. Автор, досліджуючи теоретико-методичні аспекти функціонування системи адміністрування податків в Україні, виділила фіскальну, контрольну та стимулювальну функції цієї системи (с. 24). Адміністрування податків за своїм змістом – управлінська діяльність держави адміністративного характеру, а не регуляторного, і реалізується адміністративними, а не економічними, методами. Звідси вважаємо дискусійним положення щодо виконання податковим адмініструванням стимулювальної функції, оскільки це функція податкового регулювання.

2. На рис. 1.3. (с. 22) податкові і митні органи та платники податків представлені як рівноправні суб'єкти податкових відносин. З цим важко погодитися, оскільки вказані органи наділені державно-владними повноваженнями по відношенню до платників податків, мають право їх контролювати та застосовувати до платників податків відповідні санкції за порушення податкового законодавства. Окрім цього, в структурі

фіскальних органів України функціонує податкова міліція, що перетворює дану службу у силову структуру.

3. Частина положень п. 1.2. (с. 29–46) містить загальновідому інформацію, оскільки розглядаються історичні аспекти формування податкової системи в Україні, а не конкретно системи адміністрування податків.

4. У п. 1.3. (с. 54–64) недостатньо уваги приділено аналізу положень Податкового кодексу України, які безпосередньо регламентують процес адміністрування податків і зборів (Розділ 2 ПКУ).

5. На с. 118–119 представлено комплексну систему показників, яку автор пропонує використовувати для оцінювання системи адміністрування податків, проте відсутні відповідні аналітичні розрахунки. Дане зауваження стосується також і формули для розрахунку фіскальної ефективності податків (с. 122).

6. При здійсненні аналізу діяльності фіскальних органів щодо забезпечення ефективності адміністрування податків в Україні (с. 128–130) недостатньо використані статистичні показники такої діяльності, зокрема результати облікової, аналітичної та контролюючої роботи згаданих органів.

7. Окремі рекомендації автора потребують додаткового обґрунтування, зокрема пропозиції щодо запобігання проявам корупції в процесі адміністрування податків (с. 164), пропозиції щодо диференціації ставок ПДВ (с. 165–166), оподаткування спільного доходу сім'ї як об'єкта ПДФО (с. 166).

Наведені зауваження істотно не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційного дослідження Паславської Р.Ю., а наявність дискусійних положень свідчить про складність обраного напрямку дослідження.

8. Загальна оцінка дисертаційної роботи та її відповідність

встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Паславської Р.Ю. на тему „Система адміністрування податків в Україні” є оригінальною науковою працею, виконаною автором особисто, має свою актуальність, теоретичне і практичне значення. Положення роботи, висновки та пропозиції достатньо обґрунтовані і достовірні.

Дисертація має традиційну структуру: вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Обсяг основного тексту дисертації становить 177 сторінок, робота містить 13 таблиць, 24 рисунки, список використаних джерел з 203 найменувань та 18 додатків. За своїм обсягом, змістом, структурою, повнотою викладу результатів дослідження, оформленням вона відповідає встановленим вимогам. Зміст автореферату адекватно відбиває основні положення дисертації.

Таким чином, дисертаційна робота на тему „Система адміністрування податків в Україні” відповідає вимогам, передбаченими пп. 9, 11, 12, 13 „Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”, затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567, а її автор **Паславська Роксолана Юріївна** заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансових ринків
Національного університету
державної податкової служби України

